

Önéletrajz

1951. január 30-án születtem, Miskolcon. A Földes Ferenc Gimnáziumban érettségiztem 1969-ben. A morfológiához kapcsolódó első dolgozataim (*A Bükk hegység földrajza, különös tekintettel a karszt jelenségeire és a Nem karrosodó kőzetek lepusztulási formái*) is itt születtek. Eredményeim elismeréseként 1967-ben megkaptam a Földes Ferenc Gimnázium aranykoszorús jelvényét.

Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán 1969-től geofizikus hallgatóként folytattam tanulmányaimat, majd 1972-től a térképész szak hallgatója is voltam. 1974-ben geofizikus, 1975-ben kartográfus oklevelet szereztem. Diplomamunkáim (*A Pannon-medence tektonikája, illetve a Geofizikai földgömbök szerkesztése*) jó alapot jelentettek későbbi kutatásaim számára.

1974. szeptember 17-én térképszerkesztőként kezdtem dolgozni a Kartográfiai Vállalatnál. Több kisebb feladat után 1976 és 1981 között a *Magyarország földrajzinév-tára II. (1 : 150 000)* munkáiban vettem részt. Ezt követően a négy nyelvű szakfolyóirat, a *Cartactual* egyik térképszerkesztője lettem, majd 1983. június 1-jén kineveztek irányító térképszerkesztőnek. Elsősorban az útikönyvek térképmellékletei, Magyarország légi navigációs térképsorozata, az autótérképek és a földgömbök készítése tartozott hozzám. Gyakran felelős szerkesztői feladatokat is elláttam (*Kuba 1 250 000-es térképe, a 25 cm-es domborzati földgömbök, a 40 cm-es szétszedhető szerkezeti morfológiai Földmodell*), de a geokartográfiai kutatási feladatok vezetése, végzése is rám hárult (*A tengerfenék-domborzat ábrázolása, földrajzinév-tára; A Föld szilárd felszíne* című térkép szerkesztése). 1989. április 1-jétől a 2. Szerkesztő osztály vezetője, a vállalat szerkesztőbizottságának tagja lettem (*Földrajzi Világtalasz bővített kiadása, az első magyar Történelmi világtalasz*). 1991. június 1-jétől a vállalat összevont Szerkesztő osztályát vezettem.

1985-ben szereztem egyetemi doktori címet „*Az óceán- és tengerfenék domborzata. Tenger alatti felszínek ábrázolása kisméretarányú térképeken*” című dolgozatommal. Kandidátusi értekezésemet *Tengervízzel fedett felszínek ábrázolása kisméretarányú térképeken* címmel nyújtottam be 1991-ben, és 1992-ben megvédtem.

1982-ben angol nyelvből középfokú, 1988-ban orosz nyelvből alapfokú vizsgát tettem.

Munkám elismeréséül 1978-ban és 1984-ben „Kiváló dolgozó” (vállalati); 1987-ben „Kiváló munkáért” (szakágazati miniszteri) kitüntetést kaptam.

1992. január 1-jétől az Eötvös Loránd Tudományegyetem Térképtudományi Tanszékén (2003-tól Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszékén) dolgozom, ahol adjunktusként alkalmaztak. 1993. március 1-jén kaptam meg docensi kinevezésemet. 2006-ban habilitáltam a Miskolci Egyetemen (oklevél 2007-ben), majd 2007-ben az ELTE-n (oklevél 2008-ban). 2009-ben vehettem át egyetemi tanári kinevezésemet. Térképész hallgatóknak az *Atlaszkartográfia és Közgazdaságtan-Üzemszervezés* (1992 óta; az utóbbit 2010-től a *Szakszeminárium 2.* váltotta fel), a *Földrajzi információs rendszerek* (1993- és 1994-ben), a *Történelmi térképek szerkesztése* (2005- és 2006-ban), a *Digitális nyomdai előkészítés* (2005-től) címen meghirdetett tárgyakat; geográfusoknak *Tematikus kartográfiát* (1998–2004 között), a posztgraduális képzés keretében a Földtudományi Doktori Iskolában *Térképszerkesztés, -tervezést* oktattam, illetve oktatok.

Meghívott előadóként a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen 1998–2007 között *Kartográfiát* tanítottam. A tengerek kutatásához, kisméretarányú térképi ábrázolásához, magyar nyelvű névrajzának kialakításához, tájféldrajzi leírásához kapcsolódó kutatási témám eredményeire alapozva a Miskolci Egyetemen 2005–2008 között *Tengertan I. – Morfológia*, a Szegedi Tudományegyetemen 2005–2009 között, az Eötvös Loránd Tudományegyetemen pedig 2006 óta *Tengertan térképész szemmel*, míg a Babeş-Bolyai Tudományegyetemen, Kolozsváron 2008–2010 között *Globális természeti változások* címmel tartottam, illetve tartok féléves, 30 tanórás, tömbösített kurzusokat. A kolozsvári egyetemen 2011-től *Tanulmányok a térképészet tárgyköréből, különös tekintettel a földrajzi nevekre* címmel indult előadássorozat. Az itt tartott óráim az Erasmus oktatói mobilitás keretében zajlanak. A kolozsvári oktatáson túl négy szemeszterben külföldi hallgatók szakmai munkáját irányítottam részképzés keretében tanszékünkön.

Legújabb kutatási témám a Virtuális Glóbuszok Múzeuma (<http://vgm.elte.hu>) egyaránt szolgálja a kulturális érték-mentést, valamint a kulturális értékek, de fontos szerepet játszhat a közép- és felsőfokú oktatásban is. A kutatássorozat egyetemi oktatási „mellékterméke” a 2008 tavaszától a doktori képzés keretében indított *Térképszerkesztés, -tervezés 2. (Földgömbök)*, az ELTE hallgatói számára 2008 őszétől *Földgömbök szerkesztése és a 2010-től Földgömb-digitalizálás* címen meghirdetett kurzus, de az eredmények rövid ismertetése a kolozsvári egyetemi előadássorozatomból részét is képezi.

Tanszékünkön a nálam fiatalabb 9 főállású kolléga közül hatnak voltam tanára (a nappali képzés vagy nyári szakmai gyakorlatuk kapcsán). További két kollégával pedig az egyetemi doktori, illetve a PhD-képzés keretében találkoztam bírálóként, illetve vizsgáztatóként, azaz szinte mindenkit tanítványomnak (is) tekinthetek a fiatalabbak közül. Az elmúlt húsz esztendő során közel 70 hallgató diplomamunkájának elkészítését és 9 doktorjelölt munkáját segítettem konzulensként. Utóbbiak közül hárman már megvédték dolgozatukat, többen letették a szigorlati vizsgákat, heten pedig megszerezték az abszolutóriumot. Az ELTE Földtudományi Doktori iskolája térképész programjának alapító, illetve tisztagja vagyok. Két egyetemi doktori, valamint két PhD dolgozatnak voltam bírálója. Egy egyetemi doktori és 20 PhD szigorlati vizsgán vizsgáztatóként, hat PhD védésen titkárként, további haton bizottsági tagként közreműködtem. Két alkalommal vettem részt habilitációs eljárásban bizottsági tagként.

Tudományos diákköri dolgozatok (országos) elbírálásában két alkalommal, 1999-ben és 2001-ben vettem részt. Három hallgatóm jutott az országos döntőbe (2009- és 2011-ben).

A térképész szak államvizsga-bizottságainak 1996 óta rendszeresen tagja vagyok. Vezetőtanárként több alkalommal vettem részt a MAB számára készített akkreditációs anyagok összeállításában (1999-ben a *Térképész szak*, 2001-ben a *Doktori iskola*, 2004/2005-ben a *BSc–MSc rendszerű oktatásra történő áttérés előkészítésében*).

2001 óta hét alkalommal hívtak meg a szakközépiskolai képzés keretében folyó technikus-minősítő vizsgák elnökének.

2003 óta az Informatikai Kar *Hallgatói fegyelmi testületének* elnöke, 2009-től a *Professzorok tanácsának* tagja vagyok.

Az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelenő *Magyar Nagylexikon* 19 kötetének elkészítésében szócikkek szerzőjeként, lektorként, valamint térképszerkesztőként, -tervezőként és -rajzolóként is dolgoztam. Részt vettem az első hazai digitális faksimile atlasz, a *Közép-Európa atlasz*; az első magyar *Elektronikus Világtalasz* elkészítésében. Hallgatók bevonásával közreműködtem a Stiefel Kft. gondozásában megjelent, a Kart&Text Kartografikai Műhely szervezésével készített *Történelmi atlasz*, valamint az Officina Nova Kiadónál a Glatz Ferenc által szerkesztett *A magyarok krónikája* című kiadvány térképeinek elkészítésében. 1993–94-ben az *NCGIA Core Curriculum* térinformatikai tananyag magyar változatának létrehozásában és a II. kötet szerkesztésében jelentős részt vállaltam. 1995–96 folyamán Paksi Judittal együtt készítettem el a *Budapesti Elektromos Művek Rt. működési területét* ábrázoló, 18 térképlapból álló *kézírtos térképművet*. 1996-tól a Magyar Könyvklub Új Képes Történelem sorozata, a 9 kötetes *Magyarország története* című kiadvány térképeit szerkesztettem és a számítógépes tervezésben is részt vállaltam. Ennek tizedik (záró) kötete *Erdélyről* 2002-ben látott napvilágot. Az egykötetes *Magyarország képes története* a magyar mellett angol, német és francia nyelven, az *Értéktörző Magyarország* pedig több (bővített) magyar és angol kiadást is megért. Utóbbi magyar–angol–német változata, háromnyelvű CD-kiadásban jelent meg. A Kossuth Kiadó gondozásában *Kontinensről kontinensre* címmel elkészült földrajzi-földtudományi ismeretterjesztő könyvsorozat hét kötetéből négynek a térképszerkesztési –tervezési munkái a vezetésemmel, Tanszékünkön készültek. Ezek közül Galács András *Óceánok-Sarkvidékek* című munkája újszerű, színes mélységárnyékolású fejezetnyitó térképeivel, több mint száz hagyományos mélységiréteg-színezésű térképével és térképvázzalátal kiemelkedik az egyébként is igen színvonalas kiadványsorozatból. 2004-ben a Topográf – Nyír-Karta kiadásában megjelent *Nagy Világtalasz „Tengerfenék-domborzat térképekkel, leírásokkal és adatokkal”* című, 32 oldalas fejezete szerzőjeként magaménak tudhatom – az *első magyar tengeratlasz*-t is. Legutóbbi említést érdemlő munkáim a 2006 márciusában Londonban megjelent Sir Bryan Cartledge által írott *“The Will to Survive – A History of Hungary”* című mű térképeinek megszerkesztése (amelynek magyar kiadása 2008-ban jelenik meg az Officina ’96 gondozásában); a Nemzeti Tankönyvkiadó által kiadott *„National Geographic Diáktalasz”* magyar változatának elkészítése, új Európa-, Magyarország-, Észak-Amerika-térképekkel történő kiegészítése; illetve az *1956 eseményei 56 térképen és képeken* címmel a forradalom 50. évfordulójára Budapesten megjelent atlasz. Szakmám révén neves geográfusokkal, geológusokkal, történészekkel, nyelvészekkel volt módom együtt dolgozni.

Összegezve: több mint száz kötet és 4 CD elkészítésében közreműködtem társszerzőként, szerkesztőként, szakfordítóként, térképek szerkesztőjeként vagy lektorként. Közülük 15 idegen nyelven is megjelent. Két munkám készült jegyzetként (kézirat), amelyek a tanszéki honlapról hallgatóink számára letölthetők. 50-nél több szakkikvem, tanulmányom jelent meg elsősorban hazai szakfolyóiratokban, periodikákban, illetve teljes cikként konferencia-kiadványokban, 16 ezekből idegen nyelven. Több mint 30 kézírtos tanulmány és térkép (mű), kutatási és lektori jelentés, újítási javaslat és kiadványtervezet, illetve doktori és PhD értekezés bírálatának szerzője vagy társszerzője voltam. (Ezek nagy része tanszékünk honlapján – <http://lazarus.elte.hu> – elérhető.) Több mint egyezer térkép került ki kezem alól, több száz közülük idegen nyelvű. Jelentős részüket magam szerkesztettem. A tervezési és tisztázati feldolgozás munkáiban a Kartográfiai Vállalatnál kollégáim, az utóbbi években a tanszék oktatóin és hallgatóin kívül állandó munkatársam feleségem, Paksi Judit. Nem egy közöttük olyan, hogy a készítés teljes vertikumát – egészen a nyomdai sokszorosításig – magam végeztem. Több mint 50 szakmai előadást, illetve poszterbemutatót tartottam (15 +2) közülük idegen nyelvű).

Említett munkáim közül „A magyarok krónikája” a *Szép magyar könyv 1995* versenyen I. díjat, a III. Budapesti Könyvfesztiválon *közönségdíjat* nyert el; számos munkám a *Szép magyar térkép* évente megrendezett versenyen volt díjazott (összesen 6 alkalommal); a Magyar Könyvklub és a Helikon Kiadó közös gondozásában megjelenő „Új Képes Történelem” című könyvsorozat a IV. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál *Budai Könyvdíját* kapta 1998-ban, majd elnyerte a Pedagógusok és könyvtárosok *Fitz József-díját* is. Az „Értéktörző Magyarország” a Magyar Térképészek Egyesületétől *MATE Szakmai díjat* kapott 2000-ben, a 2004-ben befejeződött Magyar Nagylexikon kiadója pedig az *Év Könyvkiadója Díjat* nyerte el. Végül az „1956 eseményei 56 térképen és képeken” című történelmi atlaszom 2007-ben megkapta a *HUNDIDAC Arany-díját*.

1989-ben a *Nemzetközi Térképészeti Társulás (ICA)* Budapesten megtartott konferenciájának üzemlátogatásait szerveztem. Közreműködésemért ICA-jelvényt és pénzjutalmat kaptam. Az 1986-ban irányításommal készített *40 cm átmérőjű szétszedhető szerkezeti morfológiai Föld-modell*, illetve ennek 1988-as angol nyelvű változata elnyerte a *legjobb szemléltetőeszköz* díjat. A konferencián több, később részben elfogadott javaslatot terjesztettem a Tengerterképezési bizottság elé. Ezt követően Ronald Linton, a bizottsági elnök felkért egyik javaslatom kidolgozására, és a bizottság munkájában való részvételre.

Kutatási munkáim közül *A Jeges-tenger földrajzinév-tára*-t az ICA 1993-as kölni konferenciáján, az újjászerveződő Tengertérképezési munkacsoportban bemutattam be. Az új elnök, Ron Furness a munka folytatására kért. 1995 nyarára tanszékünk diplomázó térképész hallgatóinak bevonásával elkészült a névtár a Világtenger egész területére. Az anyag bővítését és egységesítését tanítványom, Dutkó András diplomamunkaként készítette el. Később *elektronikus atlasz* formájában PhD dolgozata született ebben a témakörben. A pekingi konferenciára (2001) készült el a *Standardization of Undersea Feature Names* angol–magyar változata az ICA (erkölcsi) támogatásával, a Nemzetközi Hidrográfiai Szervezet (Monaco), illetve a magyar szakemberek részére. Ennek végső, javított és a Tárcaközi Földrajzinév-bizottság által is jóváhagyott változatát a dél-afrikai (Durban, 2003 augusztus) konferencián adtuk át. Ezt megelőzően 2003 májusában – az ICA Végrehajtó Bizottságának budapesti összejöveteléhez kapcsolódóan – a Tanszékünkre látogató Ron Furness, a Tengertérképezési Bizottság elnöke előzetes tájékoztatást kapott a nálunk folyó munkák állásáról, és hozzájárult, hogy a lezárt témákról, valamint a további tervekről a szakbizottság ülésén Dél-Afrikában beszámolhassunk. Elfogadott tanulmányunk és előadás-lehetőségünk volt a spanyolországi ICA Konferencián is, 2005-ben (*Multilingual Lexicon of Undersea Features*). A hazánkban folytatott kutatások nemzetközi visszhangját két meghívás is bizonyítja: a 2007-es bécsi (*The 13th International Seminar on the Naming of Seas and East Sea*) és a 2008-as koreai konferencia (*The Third International Seminar on Application of Marine Geophysical Data and Undersea Feature Names and The 21st Meeting of GEBCO Sub-Committee on Undersea Feature Names*).

A tengerekkel és a tengerfenék-domborzati képződmények formakincsével, névanyagával, magyar fogalom-meghatározásaival foglalkozó *kutatásaim mintául szolgálnak más szakterületek számára* is. Így a *bolygó kutatással* kapcsolatos térképi névanyag magyar földrajzi neveinek megalkotásához és magyar fogalom-meghatározásainak kialakításához (Hargitai Henrik) nyújtanak segítséget. Ugyancsak eredményeim figyelembevétele tükröződik az Akadémiai Kiadónál megjelent *A földrajzi nevek helyesírása* című szaknyelvi helyesírási szabálygyűjtemény és tanácsadó anyagában (Fábián Pál–Földi Ervin–Hönyi Ede munkája), amelyben „a földrajzi köznevek jelentésére utaló fogalomcsoportok” közé hatodikként bekerült a „tengerfenék-domborzat”, és „A szabályokban előforduló példák mutatója”-ban – így magukban a szabályokban is – számos tengerfenék-domborzati név kapott helyet.

Két tudományos honlap alapító szerkesztője, aktív gondozója vagyok, amelyek kutatási témáimhoz is kapcsolódnak.

A <http://undersea.elte.hu> a tengerfenék földrajzi neveinek ún. földrajzi köznévi utótagjai nemzetközi egységesítését szolgálja, több évtizedes kutatásaimhoz kapcsolódva, de folyamatosan bővül korábbi hagyományos módon készült, analóg kartográfiai munkák átalakításával, újrafeldolgozásával, de helyet kapnak rajta a tengerekhez kapcsolódó új tanszéki eredmények is.

A <http://vgm.elte.hu> a Virtuális Glóbuszok Múzeuma pedig legújabb kutatási témám eredményeit mutatja be. Folyamatosan bővülő tartalmával a hazai vonatkozású, valamint a jelentős és/vagy általunk hozzáférhető nemzetközi kiadású föld- és éggömbök internetes közzétételével, a magyaron kívül folyamatosan készül angol és német nyelvű ismertetéseivel jól szolgálja a magyar kulturális értékek mentését, széles körű bemutatását a hazai és a nemzetközi szakmai és laikus érdeklődő közönség számára. Ugyanakkor jól használható oktatási segédlet is lehet 3D-s, bármely helyzetbe forgatható, nagyítható-kicsinyíthető glóbuszmodelljeivel, a kapcsolódó részletes szakleírásokkal, „portré” fotókkal kiegészülve.

Az utóbbi kutatássorozat egyik „mellékterméke” az Országos Széchényi Könyvtárral közösen – a Budavári Palotában 2010. október 15. – 2011. március 26. között – megrendezett *Nyomatott magyar föld- és éggömbök a kezdetektől napjainkig* című kiállítás volt, amelynek néhány kollégám és tanítványom bevonásával társrendezője lehettem. A kutatás másik „mellékterméke” Perczel László 1862-ben elkészült, 132 cm átmérőjű kéziratos glóbuszának eredeti faksimile rekonstrukciója, amely most folyik tanszékünkön, és amelyet 2012-ben, a 150 éves évfordulóra tervezünk befejezni.

A *Nemzetközi Térképészeti Társulás* Tengertérképezési bizottságán (1989–) kívül tagja vagyok az *MTA Köztudományok Intézetének* [X. Földtudományok osztálya, *Földrajzi II. (Természetföldrajzi) Tudományos Bizottság*] (1993–). 1997–2005 között a Magyar Tudományos Akadémia *Magyar Nyelvi Bizottságában* a földtudomány szakterületének képviselőjeként dolgoztam. 1994 és 2011 között a *Tárcaközi Földrajzinév-bizottságnak* a munkájában is részt vettem.

1993-tól vagyok tagja a *Német Kartográfusok Egyesületének* (*Deutsche Gesellschaft für Kartographie*), 1974-től a *Magyar Földrajzi Társaságnak* és ugyancsak 1974-től a *Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaságnak* (volt Geodéziai és Kartográfiai Egyesület). Az utóbbiban mint szakosztály-összekötő 1985-től, mint a Kartográfiai szakosztály megbízott titkára 1990 tavaszától, szakosztályelnökként és az országos elnökség/választmány tagjaként pedig 1990 októberétől dolgozom.

Az 1998-tól négy évig *Széchenyi Professzori Ösztöndíjas* voltam. 2008-tól minden esztendőben *Erasmus Ösztöndíjjal* a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen Kolozsváron tarthatok előadás-sorozatokat.

2003-ban a Tengerek és tengerfenék-domborzati képződmények többnyelvű névtára című kutatási témám két évre *OTKA támogatást* nyert el (T43717). Értékelése 2006-ban „Kiválóan megfelelt” volt. 2008-ban ugyancsak két évre nyert támogatást a Föld- (és ég-) gömbök 3D-s előállítására (*Virtuális Földgömbök Múzeuma és digitális virtuális restaurálás*) címmel benyújtott pályázatomban (K 72104).

A fentiekén kívül is az elmúlt évek során számos sikeres tanszéki pályázat résztvevője voltam. Kiemelkedő közülük a Rónai András szerkesztette *Közép-Európa atlasz* digitális fakszimile feldolgozását, és magyar, illetve angol nyelvű kiadását lehetővé tevő 1993-as pályázat; a német–francia–finn–magyar EU-program, amelynek eredményeképpen 2002-ben elkészült a *Multimediale Geschichte Ungarns und Finnlands auf CD-ROM / Multimedia History of Hungary and Finland on CD-ROM* című kiadvány az Institut für Finnougristik/Uralistik der Universität Hamburg gondozásában; valamint *Az 1956-os forradalom eseményei 56 térképen és képeken* című történelmi atlasz kiadását biztosító a 2006-os pályázat.

Nős vagyok. Feleségem, Paksi Judit (1953) matematika, fizika, ábrázoló geometria, számítástechnika szakos középiskolai tanári diplomákat szerzett az ELTE-n. Számos térkép készítésében, több könyv térképi illusztrálásában szerzőtársam. Három gyermekünk van: Judit (1982), Mátyás (1984) és Zsuzsa.

Budakeszi, 2011. június

Márton Mátyás